

پاسخ برخی کارگردانان به یک سؤال: آیا ژانر دینی در سینما داریم؟

به خود واقعی شان نزدیک می‌شوند. سینمای ایران در حال حاضر اینگونه شده است که فیلمسازان در یک مسیری نهادینه می‌شوند. به من هم می‌گویند فیلمساز دینی و اگر بخواهم در یک فضای دیگری کار بسازم، این امکان وجود ندارد چون می‌گویند تو باید فقط در این مسیر باشی.

جالب آن که عسگر پور نیز به مانند موتمن و میر کریمی فیلم خود «قدمگاه» را در دسته فیلم‌های دینی نمی‌داند و عنوان می‌کند: لفظ معناگرا اشتباه بزرگی است. همان سال‌ها برای فیلم «قدمگاه» همین عنوان سینمایی را به کار بردند. در صورتی که من باید خوشحال می‌شدم اما در همان زمان عنوان کردم که این لفظ معناگرا درست نیست.

کارگردان «بچه‌های آسمان» و دغدغه اخلاق و امید در سینمای دینی

تفاوت نگاهی که در میان این سه فیلمساز وجود داشت، در نقطه نظر مجید مجیدی پرنگ‌تر هم می‌شود. او که فیلم‌های مهمی چون «محمد رسول‌الله» از دسته بیوگرافی در سینمای دینی و «بچه‌های آسمان» با مضامین دینی و اخلاقی را در کارنامه دارد، همه آثار در حوزه انسان، معارف و اخلاق را بخشی از سینمای دینی می‌داند و می‌گوید: لازم نیست مستقیم سراغ دین رفت. فکر می‌کنم پرداختن به موضوعات اخلاقی و مسائل اجتماعی که منتهی به اخلاق و امید می‌شود، جلوه‌هایی از نگاه دینی هستند.

از این روست که در کارنامه او هم فیلم‌هایی چون «رنگ خدا»، «خورشید» و «بچه‌های آسمان» با رویکردی معناگرا و اخلاقی جلوه‌گر شده‌اند و هم فیلمی چون «محمدرسول‌الله» که مستقیم درباره دین اسلام و زندگی رسول خداست.

به نظر می‌رسد همین تفاوت در دیدگاه‌هاست که باعث شده درک مفهوم سینمای دینی با مشکل روبه‌رو شود و هر کس از منتقد تا فیلمساز تعریف خود را داشته باشد. تعریفی که هم ذهنیت دقیقی به مخاطبان نمی‌دهد و هم باعث شده منتقدان به هنگام تحلیل این نوع فیلم‌ها، چارچوب مشخصی نداشته باشند و در نهایت این ابهامات باعث شده از تعداد فیلم‌های تولید شده در این ژانر کاسته شود. ایرنا

شرایط و دغدغه‌های حال و آینده با مفهوم دین پیوند می‌خورد. او اما فیلم خودش یعنی جعبه موسیقی را فیلمی دینی نمی‌داند. موتمن گفته است: دین یک ایدئولوژی است، ژانرها بر اساس ایدئولوژی به وجود نمی‌آیند؛ برای همین نمی‌توانیم سینمای دینی داشته باشیم. من خودم جعبه موسیقی را یک فیلم دینی نمی‌بینم.

خالق «زیر نور ماه»، فقط آثاری درباره انبیا را دینی می‌داند؟

رضا میر کریمی اما نظر دیگری دارد. او سبک و سیاق خود را در سینمای دینی دنبال کرده و فیلمی چون زیر نور ماه را نیز در کارنامه دارد. فیلمی که به نظر بسیاری از منتقدان، از رهگذر سینمای دینی به نقد عقلائی روحانیت پرداخته است. میر کریمی معتقد است که سینمای دینی داریم اما نوع نگاه‌ها به آن متفاوت است.

او در این باره گفته است: هر فیلم و اثر هنری که بتواند مخاطب خود را دچار پرسش کند و باعث شود در مورد دنیای پیرامون و مسائل اصلی خودش کنجگاو شود، ذاتاً هنر دینی است. هر حرکتی که انسان‌ها را از غفلت، تکرار و... خارج کند، در آن حتماً یک نگاه دینی وجود دارد. میر کریمی در ادامه صحبت‌های خود از موضوع دیگری وارد می‌شود که می‌توان نتیجه گرفت او هم به مانند موتمن فیلم خود زیر نور ماه را فیلمی دینی نمی‌داند. او می‌گوید: شخصاً بسیاری از فیلم‌ها را دینی می‌دانم اما ترجیح می‌دهم که سینمای دینی را به موضوعات مستقیم در این رابطه خلاصه نکنم و فقط به آثاری که در مورد انبیا است، دینی بگویم.

سینمای دینی و غیر دینی نداریم!

از زاویه دیگری نیز می‌توان به نگاه محمدمهدی عسگر پور عنایت داشت. او که فیلم قدمگاه را در رسته همین نوع سینما تولید کرده، نه به مانند موتمن وجود سینمای دینی را رد می‌کند نه مانند میر کریمی آن را می‌پذیرد. او می‌گوید: اعتقاد شخصی من طبقه‌بندی را نمی‌پسندد. هنر را نمی‌شود طبقه‌بندی و تعریف کرد.

عسگر پور ذاتاً دسته‌بندی را در سینمای دینی و غیر دینی درست نمی‌داند و عقیده دارد که با این دسته‌بندی‌ها رانت ایجاد می‌شود. او اضافه می‌کند: اگر این دسته‌بندی‌ها را برداریم، فیلمسازان بیشتر

مفهوم سینمای دینی سال‌هاست که تعریف مشخصی میان فیلمسازان، مخاطبان و منتقدان ندارد. در این بین طیف نظرات از فرزند موتمن که سینمای دینی را نمی‌پذیرد تا مجید مجیدی که هر مفهوم اخلاقی را در سینمای دینی می‌گنجاند، گسترده است. سالهاست که میان منتقدان، فیلمسازان و مخاطبان قرائت مشترکی از سینمای دینی وجود ندارد. با وجود فیلم‌های مهم و بزرگی چون روز واقعه، رستاخیز، محمد رسول‌الله، سفیر، قدمگاه و... که به سینمای دینی رنگ داده‌اند، همچنان میان مخاطبان، منتقدان و فیلمسازان درک مشترکی از مفهوم سینمای دینی وجود ندارد.

به علاوه اغلب آثار دینی سینمای ایران یا به مناسبت محرم و عاشورا تولید شده‌اند یا آثاری بیوگرافی درباره زندگی پیامبران و امامان هستند و مناسبت‌هایی مانند اعیاد قربان یا غدیر، به طور مشخص در سینمای دینی جای ندارند. در این رابطه توجه به کارگردانی که آثاری با مضامین دینی دارند اهمیت می‌یابد تا ادراک آنان از سینمای دینی و نسبت این درک با آثاری که تولید کرده‌اند، روشن‌تر شود.

وقتی فرزند موتمن مفهوم سینمای دینی را نمی‌پذیرد

فرزند موتمن یکی از کارگردانی است که با آن که فیلم‌های او مستقیماً با مضامین دینی مرتبط نیست اما با عرفان و فلسفه‌گره خورده است. جعبه موسیقی از آثاری است که اغلب منتقدان آن را در دسته فیلم‌هایی با مضامین دینی و عرفانی قرار می‌دهند. موتمن درباره ساختار سینمای دینی معتقد است: فیلم دینی به لحاظ فرم با فیلم‌های سینمای دیگر تفاوت دارد. فیلم راجع به حضرت مسیح (ع) زیاد ساخته می‌شود اما تنها فیلم انجیل متی است که فیلم خوبی در این زمینه است. او ادامه می‌دهد: اینکه ما زندگی حضرت یوسف (ع) را به صورت فوتورمان (داستانی که از کنار هم قرار دادن چند عکس شکل می‌گیرد)، بسازیم فایده‌ای ندارد؛ بلکه باید بتوانیم داستانی را روایت کنیم که بتواند پلی به جامعه فعلی بزند. اگر می‌خواهیم فیلمی درباره عاشورا بسازیم باید این فیلم بتواند با انسان امروزی و دغدغه‌های او ارتباط برقرار کند.

با این اوصاف می‌توان موتمن را حامی سینمایی دانست که در آن،

کارگردان مسعود اطیابی | تهیه‌کننده سید ابراهیم عامریان
Director Masoud Atyabi | Producer Ebrahim Amerian

TEXAS 3
نویسنده حمزه صالحی

تگزاس ۳

پژمان جمشیدی | سام درخشانی | گابریلا پتری
با هنرمندی مهدی هاشمی و ژاله صامتی

آدریانو تولوزا، سیدجواد هاشمی، محمدجواد جعفرپور، نعیمه نظام‌دوست
سام نوری، سیاوش چراغی‌پور، ساعد هدایتی، داوود شیرعلی، لادن زافه وند